

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС:

СТРУКТУРА ТА ЗАГАЛЬНІ
ВИМОГИ ДО СКЛАДАННЯ

ЧИННІ СТАНДАРТИ В УКРАЇНІ

1. ДСТУ ГОСТ 7.1 : 2006 “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання” – набув чинності з 1 липня 2007 року.
2. ДСТУ ГОСТ 7.80 : 2007 “СІБВС. Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання” – набув чинності з 1 квітня 2008 року.
3. ДСТУ 3582 : 2013 “Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила” – набув чинності 22 серпня 2013 р.

СТРУКТУРА БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ

ЗОНИ

- 1) назви і відомостей про відповідальність;
- 2) видання;
- 3) специфічних відомостей;
- 4) вихідних даних;
- 5) фізичної характеристики;
- 6) серії;
- 7) приміток;
- 8) стандартного номера та умов доступності.

Зони подають у визначеній послідовності. Перед кожною зоною (крім першої) ставлять крапку і тире, відокремлене проміжками з двох боків (. -). Розділові знаки, які ставлять між зонами бібліографічного опису та їх елементами для розпізнавання окремих зон й елементів, називають знаками приписаної пунктуації. Кожна зона складається з обов'язкових і факультативних елементів.

ВИДИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ:

Залежно від повноти бібліографічного опису, він може мати різну кількість елементів – повний, короткий, розширений. У списках використаних джерел до наукових робіт потрібно використовувати розширений бібліографічний опис із зазначенням таких факультативних елементів, як відомості, що стосуються назви та відомості про інших осіб чи установи, які несуть інтелектуальну відповідальність за видання, оскільки вони є важливими для правильної ідентифікації документів. Обов'язкову зону Міжнародного стандартного номера та умов доступності у бібліографічних списках та бібліографічних посиланнях можна не подавати.

Розширений бібліографічний опис:

Приклад : Вербa, Г. В. Граматика сучасної англійської мови : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. В. Вербa ; Київ. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнарод. відносин ; [за ред. Д. М. Федака]. – Вид. 2-ге [переробл. і доповн.]. – Київ : Знання, 2009. – 158 с. – (Бібліотека правознавця).

Короткий бібліографічний опис:

Приклад : Вербa, Г. В. Граматика сучасної англійської мови / Г. В. Вербa . – Вид. 2-ге [переробл. і доповн.]. – Київ : Знання, 2009. – 158 с. – (Бібліотека правознавця).

Загальні положення стандарту, що стосуються складання всіх елементів та зон бібліографічного опису.

1. У бібліографічному описі пунктуація виконує подвійну функцію : *звичайних розділових граматичних знаків та умовних розділових знаків* (знаків приписаної пунктуації). Для розділення зон та елементів опису, а також для розрізнення приписаної і граматичної пунктуації **застосовують проміжок в один друкарський знак до і після приписаного знаку пунктуації.** Виняток – крапка та кома: проміжки залишаються тільки після них. Дужки розглядаються як єдиний знак: проміжок ставлять перед першою та після останньої дужки.

2. Правила вживання великої та малої літер обумовлені мовними нормами. З великої літери починаються лише перше слово кожної зони (воно є першим словом речення), перше слово нового елемента “загальне позначення матеріалу” та власні назви у всіх зонах опису. Перші слова окремих елементів (відомостей, що стосуються назви, відомостей про відповідальність тощо) записують з малої літери.

Приклад: Галузевий маркетинг : навч. посіб. /за заг. ред. Є. В. Савельєва. – Київ : ІЗМН, 1997. – 176 с.

3. Інформацію, взяту з джерел поза документів, на основі самостійного аналізу, у всіх зонах бібліографічного опису, крім приміток, подають у квадратних дужках.

Приклад : Проблеми типологічної квантитативної лексикології : [зб. наук. праць / наук. ред. В. Каліущенко та ін.]. – [Б. м.] : Рута, 2007. – 310 с.

4. Для кожної зони визначено приписане (основне) джерело інформації. Це може бути титульна сторінка, титульний аркуш, видання загалом.
5. Мова бібліографічного опису має відповідати мові вихідних відомостей документа.

6. У бібліографічному описі в усіх зонах та елементах застосовують скорочення (за ДСТУ 3582:2013 “Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила”.

Не скорочують :

- назви (основна, альтернативна, паралельна, інші назви видання, назви серії та підсерій);
  - елемент “Загальне позначення матеріалу”;
  - відомості, що стосуються назви, якщо вони складаються з одного слова : посібник, підручник, словник.
7. Якщо в документі є помилки, які не змінюють значення тексту, відомості в бібліографічному описі подають у виправленому вигляді. Помилки, що змінюють текст, а також усі помилки у прізвищах, ініціалах осіб, подають без змін. Після них у квадратних дужках зазначають правильне написання зі словом “тобто”.

Основні зміни за чинним стандартом до правил складання бібліографічного опису

1. Знаки приписаної пунктуації (за винятком граматичної пунктуації у назві видання) відділяються проміжками з двох боків.

Приклад : Кулішов, В. В. Основи економічних знань : підручник / В. В. Кулішов. – Львів : “Магнолія плюс”, 2005. – 516 с.

але

Трансформація моделі економіки України: ідеологія, протиріччя, перспективи / НАН України; за ред. В. М. Гейця. – Київ : Логос, 1999. – 500 с.

2. Усі елементи бібліографічного опису, крім перших слів нових зон і власних назв, пишуться з малої літери.
3. Відомості, запозичені не з приписного джерела інформації (титульний аркуш для книжкових видань та титульний екран, етикетка – для електронних), наводять у квадратних дужках.
4. У бібліографічних описах для інформаційних масивів, що містять відомості про документи різних видів, зазначають новий елемент – загальне позначення матеріалу.

Приклад : Гавриляк, А. І. [Текст] Основи технічної експлуатації будівель та інженерних систем : підручник / А. І. Гавриляк; МОН України , НУ “Львівська політехніка”. – Львів : Видавництво НУ “Львівська політехніка”, 2009. – 292 с.

5. При описі видання одного автора його прізвище обов'язково повторюють після навскісної риски у відомостях про відповідальність, незважаючи на те, що воно вже зазначено у заголовку (крім аналітичного опису).

Приклад: Павелко, В. Ю. Забезпечення підвищення ефективності управління аеропортовим комплексом на основі конценції якості : монографія / В. Ю. Павелко ; МОН України, ЗНТУ. – Запоріжжя : Кругозір, 2014. – 320 с.

6. При описі видання двох і більше авторів, у заголовку подають ім'я лише першого автора, потім усіх авторів перелічують у відомостях про відповідальність.

Приклад: Шевченко, Т. Г. Геодезичні прилади : підручник / Т. Г. Шевченко, О. І. Мороз, І. С. Тревого. – Львів : Вид-во НУ “Львівська політехніка”, 2006. – 464 с.

7. Якщо осіб чи організацій, відповідальних за видання, чотири та більше, у відомостях про відповідальність перелічують усіх або зазначають лише першого із додаванням скорочення [та ін.].

Приклад : Геометричні перетворення площини : навч пос. / В. Н. Боровик, І. В. Зайченко, М. М. Мурач, В. П. Яковець. – Суми : Університетська книга, 2003. – 504 с.

або

Геометричні перетворення площини : навч пос. / В. Н. Боровик [та ін.] – Суми : Університетська книга, 2003. – 504 с.

8. Інформацію про авторів, укладачів тощо у відомостях про відповідальність подають у формі, наведеній у виданні: прізвище та ініціали, ініціали та прізвище, повне ім'я та прізвище.

Приклад: Ткаченко С. Й. Гідрогазодинаміка : приклади і задачі : навч. посібн. / Станіслав Йосипович Ткаченко, Наталя Дмитрівна Степанова; ВНТУ. – Вінниця. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 180 с.

9. У зоні видання відомості про видання наводять у формулюваннях і у послідовності, зазначеній у джерелі інформації. Порядковий номер видання не виноситься на перше місце, як це було раніше.

Приклад: Статистика : підручник / МОН України ; за ред. С. С. Герасименка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2000. – 467 с.

10. Якщо відомостей про видавця у джерелі немає, обов'язково подають скорочення [б.в.].

Приклад : Статистика : підручник / МОН України ; за ред. С. С. Герасименка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : [б.в.], 2000. – 467 с.

11. Якщо нема року видання, його потрібно встановити хоча б приблизно. Скорочення [б. р.] в описі не зазначають.

Аналітичний бібліографічний опис

Визначення

Це опис частини документа. Його складають на окремий твір (статтю, оповідання із журналу, збірника) або частину твору (розділ, главу з книги).

Схема

Відомості про частину документа // Відомості про ідентифікувальний документ. – Відомості про місцезнаходження частини в ідентифікувальному документі. – Примітки.

Приклад: Мельник, Л. П. Сучасний студент: проблеми і перспективи // Проблеми освіти: науково-метод. зб. – 2003. – Вип. 35. – С. 131-140.

Приклад: Пономаренко В. Діагностика здатності студентів до професіоналізації // Вища школа. – 2015. – № 9-10. – С. 23-41.

Приклад: Горська, С. Комерціалізуючи знання // Освіта. – 2015. – 28 жовтня-4 листопада (№ 43-44). – С. 6.